

„LENDÍTEM LÁBAMAT”

Dallos László képei a Fészek Klubban

EÖRSI ISTVÁN

Ez a kiállítás nem egyszerűen jó és jobb képek sorozata: szól valamiről. Vagy valakiről. Vagy valakikről. A képek egymást támogatják. A szenvedő embert is magába ölelő erdei idilltől a nehezedési erőt legyőző repülőgépig és a cigány kislány igéző mosolyáig terjed az ív. A kezdet és a vég pontjai közt a veszélyeztetett és küzdelmes köznapok képei: mankó és láb a síneken, erőfeszítéstől eltorzult arc, az eredet görccsei, a lehetetlent ostromló és talán-talán el is érő vágyak.

Nem vállalkozom szakmai méltatásra — remélem, ezt majd elvégzi a szakma —, épp csak megemlítem, milyen finomnak és hivalkodás nélkül eredetinek érzem a feketének és a fehérnek azt a folyvást váltakozó és mégis egységes szemléletre valló kontrasztját, mely e képek művészi hatásának egyik legfőbb forrása. Részletesen elemezhetném a kép és a szöveg olykor kissé didaktikus, de egymás szuverenitását többnyire tiszteletben tartó, sőt felerősítő kapcsolatát vagy azt az objektív áhítatot, mely a felületek anyagszerűségét, például a bőr textúráját absztrahált műtárgyként találja felfedező útra induló pillantásunk elé. Engem azonban itt és most elsősorban két fiatal ember találkozása érdekel, Dallos László fényképész és Balogh Attila költő kézfogása. „Lendítem lábamat” — hirdeti Balogh Attila szavait kölcsönkérve már a kiállítás címe is. A fényképész figyelmét nyilván a láblendítésnek ez a csöppet sem szokványos erőfeszítése keltette fel. „Váljaljuk fel nyomorúságainkat!” — hirdették Balogh Attila versei, és Dallos elfogadta a kihívást. Rituális tiszteletnek hat, ahogy összeírítotték mankóikat: ennek az érintésnek a vizuális gyümölcsöt élvezhetjük itt. Olvashatjuk a falra írt üzenetet: „A mankónak hasonlítania kell a gazdájára. Kemény, nehezen törhető legyen, mert ha nem, akkor beletörik az ember is és a mankó is, az pedig rosszabb a nehéz-életnél.” Büszke vallomás ez, és általános érvényű: valamennyien látható vagy láthatatlan mankókat hordunk. Velünk született adottságaink kimerülnek, erős oldalaink hamar elkopnak: egykettőre lelankadunk, ha nem értünk ahhoz, hogy gyengéinkből facsarjunk magunknak erőt. Gyengéink ugyanis kimeríthetetlenek, életünk végéig számíthatunk rájuk. Demoszthenész nyelv alá dugott kavicsa legyen ereklényk, példaképünk pedig nem a vakmerő kalandhős, hanem a gyáva ember, aki botladozva és vacogva, de csak azért is átkel a fontosnak vélt üzenettel a száz halállal kecsegető frontszakaszon. Azt hirdeti mindnyájunknak ez a kiállítás, hogy elő a késsel, faragjuk ki egyéni szükséglet szerint mankóinkat, és ne legyünk restek, keressünk hozzájuk eléggé kemény fát alapanyagul.

ALBERTINI BÉLA

Eörsi István megnyitó beszédének közlése megkönnyíti helyzetemet. Elegendő most egy kérdésre keresni a választ: hogyan, mitől érezheti a néző, hogy fotográfiai eszközökkel teremtett *nembeliséggel* találkozott? Hadd kezdjem a *tényszerűség* dicséretével. Dallos a fotók döntő többségénél került minden különösebb szakmai hókuszpókusz: látjuk a költőt hátulnézetből, amint egy domboldalon felfelé tart; látjuk előlről — „lendítő” lábmozdulattal; portrék kerülnek elénk, előbb egy félalakos, majd egy szűk arcívát; látunk egy pocsoyaátlépés előtti pillanatot; egy tovasuhanó, életlenedő villamost, majd a villamossíneken átjutó két lábat és a segítő botot. A költő hazalátogat: villogó szemű cigánygyerekek csatárláncban állnak a fényképezőgép előtt; Balogh Attila nézi a telepi házakat, majd szembenéz velünk édesanyja társaságában. Részt vesz egy súlylökő versenyen. Meztelen felsőtestének ábrázolásai mellett meztelen női mellek képe jelenik meg. Repülőgép szántja az eget egy fotón, majd egy cigány kislány portréja zárja a kiállítást. De vajon *csak* ennyit láttunk-e? Tényszerűen igen, de a tények *hogyanja* túlröpíti a nézőt a szikárnak tetsző valóságkivágatokon. A kivágatnál maradva: a dombot botja segítségével leküzdő férfialak szimbólummá növekszik; tudjuk róla, hogy nemcsak a domb legyőzője. Balogh Attila portréin az expozíciós időpont megválasztása folytán az arcvonások határozottsága mellett a szemek kedvessége tanúskodik a személyiségről. Asszociációk sorát indíthatja meg a nézőben, hogy a telepet néző költő élesen kirajzolódó alakja mögött az egykori otthoni környezet az életlenség homályába vész. A súlylökésben való részvétel önmagában átlagos mozzanat, az ilyen jellegű és célzatú sportakciók, ha nem is mindennaposak, de meglehetősen ismertek. Itt azonban az egyik fotón a nézőpontválasztás és a tónusmegmunkálás faerezetűvé hasonló nyakat hoz premier plánba. A meztelen férfi-felsőtest hangsúlyozottsága által izmosságával, harmóniájával perel az ezúttal nem látható alsóval. Rímelését a női mellekkel egy hátgerincvonal karakterisztikus íve zárja.